

СТАТИСТИКО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ
ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

ДОРОГАНЬ А.О., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

ЄГОРОВА О.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

В статті узагальнені та обґрунтовані методичні засади статистико-економічного аналізу інвестиційних процесів в аграрному секторі. Дана оцінка окремим показникам динаміки інвестицій в сільське господарство Полтавської області.

Methodological aspects of statistical and economic analysis of investment processes in agrarian sector have been generalized and grounded in the article. Estimation is given to separate dynamics indices of the investments into agriculture in the Poltava region.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Успішний розвиток сільського господарства як країни в цілому, так і окремого регіону потребує масштабних інвестицій. Розвиток аграрного сектору економіки України в сучасних умовах обмежується саме рівнем інвестиційних можливостей галузі, які в свою чергу, залежать від ефективності інвестиційних процесів у сільському господарстві.

Загальновизнано, що нині існує ряд проблемних питань, які стосуються як фінансування та раціонального використання інвестицій галузі, так і проведення комплексного статистичного аналізу інвестиційного процесу. Застосування статистичного аналізу розширює сферу діагностики та забезпечує побудову інтегрованої системи статистичної інформації в розрізі окремих регіонів, галузей тощо. З огляду на значимість і результативність статистичного аналізу в дослідженні інвестиційних процесів, практичні аспекти його використання набувають все більшої актуальності, а методологія потребує подальшого наукового опрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження методологічних та практичних засад статистико-економічного аналізу інвестицій підтверджується великою кількістю наукових публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Окремі теоретичні, методологічні та організаційні аспекти проблеми розглядали в наукових працях Волков О.І., Денисенко М.П., Герасименко С.С., Головач А.В., Єрина А.М., Колесник В.І. [2],

Цілі статті. Метою даної статті є узагальнення та обґрунтування методичних засад статистико-економічного аналізу інвестиційних процесів з урахуванням їх особливостей в аграрному секторі економіки. При цьому під статистико-економічним аналізом інвестиційних процесів розуміють стадію дослідження та оцінки показників наявності формування, розміщення і використання інвестиційних ресурсів у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості з метою забезпечення ефективного управління процесом.

Виклад основного матеріалу. Статистико-економічний аналіз інвестиційних процесів передбачає використання комплексу методів і прийомів обробки інформації, що застосовуються для оцінки інвестиційної активності, напрямів та структури інвестицій, а також ефективності їх використання.

Основними завданнями статистико-економічного аналізу інвестицій в аграрний сфері є:

- аналіз динаміки інвестицій галузі;
- аналіз структури та структурних зрушень інвестицій за джерелами фінансування;
- індексний аналіз динаміки вартості основних засобів та ефективності їх використання;
- аналіз динаміки структури витрат на технологічні інновації;
- вивчення особливостей формування інвестиційного клімату галузі в окремих регіонах;
- оцінка використання інвестицій з урахуванням економічного та соціального ефекту від раціонального використання природного потенціалу.

Для розв'язання перелічених завдань сучасна економічна наука використовує весь арсенал статистико-економічних методів:

- на етапі спостереження – організація складання та подання статистичної звітності, проведення обліків, опитувань, переписів, спеціальних обстежень;

- на етапі зведення і групування первинного статистичного матеріалу - методи перевірки, систематизації, обробки, підсумовування даних та представлення їх у формі статистичних таблиць.

- на етапі безпосередньо аналізу інвестиційних процесів розраховуються узагальнюючі абсолютні, відносні й середні статистичні показники, причинно-наслідкові зв'язки досліджуються методами аналітичних групувань, кореляційно-регресійного і дисперсійного аналізу, прийомами елімінування, балансового і

багатомірного методів тощо.

Серед найважливіших абсолютних показників інвестиційної діяльності в аграрній сфері можна виділити:

- обсяг інвестицій в основний капітал;
- загальний обсяг інвестицій, передбачений проектами;
- загальна сума витрат на технологічні інновації;
- кількість робочих місць, створена завдяки інвестиційним проектам (очікувана і фактична);
- обсяг продукції, створеної завдяки інвестиційним проектам (очікуваний і фактичний);
- дохід і прибуток від реалізації інвестиційних проектів (очікуваний і фактичний) та інші.

До відносних показників, що мають визначальне місце в аналізі інвестицій, слід віднести:

- рентабельність інвестицій;
- коефіцієнти руху (динаміки) основних засобів;
- капіталовідадача (капіталомісткість);
- показники структури інвестицій за джерелами фінансування, видами економічної діяльності, напрямками використання;
- строк окупності інвестицій тощо.

Прийняття рішень про вкладення інвестиційних ресурсів здійснюються на основі критеріїв: нормативні (нормативно-правові), ресурсні (науково-технічні критерії, технологічні критерії, виробничі критерії, обсяг і джерела фінансових ресурсів) та кількісні (вартість проекту, чиста поточна вартість, прибуток, рентабельність, внутрішня норма прибутку, період окупності, чутливість прибутку до обрїю (терміну) планування, до змін у діловому середовищі, до помилки в оцінці даних).

З метою узагальнення наведених показників та визначення рейтингів інвестиційної привабливості (галузей, регіонів, окремих проектів тощо) розроблено ряд інтегральних показників оцінки. Більшість вчених-статистиків пропонують використовувати з цією метою середню арифметичну зі стандартизованих на варіаційних розмах статистичних показників. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості за наведеними показниками є одним з найбільш перспективних підходів для визначення позицій окремих суб'єктів господарювання, а за їх сукупностями – окремих регіонів, галузей народного господарства, форм власності й організаційно-правових форм господарювання. Проте одержані подібним чином системи рейтингів мають обмежені можливості при використанні для потреб

управління тому, що не відображають якісної оцінки фінансового стану підприємства і є лише інструментом для класифікацій суб'єктів за принципом „краще – гірше”.

Поліпшення розвитку інвестиційного потенціалу у Полтавській області, які і в інших областях, є одним з найважливіших питань економічного розвитку. Інвестиційний потенціал регіону є достатньо складним поняттям, але для інвесторів, як внутрішніх, так і зовнішніх, відіграє головну роль у прийнятті інвестиційних рішень.

Загальний обсяг інвестування в основний капітал в економіку Полтавської області зріс протягом 2000-2008 років з 1438 до 8840 млн. грн. (в 6,1 рази) і зростання спостерігається у всіх сферах економічної діяльності. Проте, інвестиції в сільське господарство за останні роки мали незначну частку: наприклад, у січні-червні 2009 р. вкладення в основний капітал становили 3299 млн. грн., в т.ч. в сільське господарство, мисливство та пов'язані з ним послуги – 173 млн. грн. (5,2% загального обсягу), при цьому у рейтингу сфер діяльності вони займали друге місце. Лідуючі позиції в структурі інвестицій за I півріччя 2009 р. з великим відривом – 74,7% займала добувна промисловість

Відмітимо ще одну негативну тенденцію – за перші 9 місяців 2009 року сільським господарством було освоєно (використано) інвестицій в основний капітал на 0,9% менше, ніж в аналогічному періоді 2008 року. Тобто, на фоні загальної економічної кризи, застарілої матеріально-технічній базі галузі (ступінь зносу основних засобів, довгострокових біологічних активів рослинництва та тваринництва, інвестиційної нерухомості за 2008 рік становив 41,0%), нагальній необхідності освоєння нових технологій для підвищення її конкурентоспроможності, агропромисловий комплекс області не отримує належної підтримки.

Створити належні умови для проведення інвестиційної діяльності, нівелювати можливі ризики та зацікавити, стимулювати потенційного інвестора, надати йому певні гарантії стабільності, рівності, тобто створити привабливий інвестиційний клімат у регіонах та країні, намагаючись при цьому не порушити дії ринкового механізму, і таким чином забезпечити інноваційну активність суб'єктів господарювання – це першочергове завдання держави і кожного окремого регіону.

Також важливим завданням являється створення системи ефективного розподілу інвестицій та бази даних про об'єкти інвестування, забезпечення мобілізації державних кредитних ресурсів.

Висновки. Статистико-економічний аналіз інвестицій - окрема складова (стадія) сукупності статистичних методів оцінки наявності, розміщення, використання і формування інвестиційних ресурсів з метою підвищення їх ефективності.

Побудова системи раціонального інформаційного забезпечення оцінки інвестиційних процесів потребує визначення змісту необхідної інформації й добре налагодженого статистичного спостереження. Основні аспекти якості інформаційних ресурсів для статистичного аналізу визначаються через компоненти: затребуваність, інтерпретуємість, порівнянність, своєчасність, цілісність, доступність і, особливо, достовірність.

Якість та ефективність статистичного аналізу фінансових результатів суб'єктів господарювання залежить від чіткої організації аналітичного процесу і використання відповідної методології. Виходячи із змісту аналітичних процедур, процес статистичного аналізу реалізується в системному підході, який слід розглядати як сукупність окремих етапів: формування програми аналітичного дослідження; дослідження стану, динаміки та можливостей функціонування господарюючих систем; інтерпретація системи показників, одержаних за результатами аналізу; оцінка сценаріїв управлінських рішень та забезпечення контролю і оцінки їх ефективності.

Важливою проблемою статистичної методології в процесі оцінки інвестиційних процесів є уточнення термінології і алгоритмів розрахунку показників у зв'язку з їх неоднозначним трактуванням у різних джерелах. Покращення практичної сторони цієї справи можна досягти наступним шляхом:

- уточнення і впровадження стандартних та уніфікованих термінів показників для характеристики явищ і процесів в інвестиційній діяльності;
- встановлення алгоритмів розрахунку показників за інформаційними ресурсами;
- активне впровадження досягнень сучасної статистичної науки в повсякденну практику аналітичної роботи.

Література.

1. Галицька Є.В. Статистичні групування в аналізі інвестиційної діяльності в Україні / Є.В.Галицька, Н.В.Ковтун // Статистика України. – 2005. - № 3. – С. 7-10.
2. Колесник В.І. Статистичне забезпечення інвестиційно-

інноваційною діяльністю в регіоні / Колесник В.І. // Статистика України. 2009. - № 1. - С. 70-76.

3. Купалова Г.І. організація статистичного спостереження та аналізу інвестиційної привабливості регіонів / Купалова Г.І., Коренева Н.О. // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: глобалізація та євроінтеграція: [зб.наук.праць]. / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. - Львів, 2008. - Вип. 1 (69). - С. 424-431.

4. [http: // poltavastat.pi.net.ua](http://poltavastat.pi.net.ua)

УДК 330.101.541:339.747(477)